

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

24 มีนาคม 2522 เป็นวันที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งกรมใหม่ขึ้น คือ "กรมการศึกษานอกโรงเรียน"¹ โดยรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาค้นคว้าเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยทั่วประเทศ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบทได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงตนเอง เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข กับเพื่อมุ่งให้ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่เหมาะสม ในเรื่องที่เป็นความจำเป็นเฉพาะหน้าแก่ประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนครอบครัว การสุขอนามัย การเศรษฐกิจ ตลอดจนความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ ทั้งยังต้องการจะส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมความรู้ และทักษะของเขาให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จึงได้นำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเขาและสังคมให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการช่วยฝึกให้ประชาชนเป็นคนที่มีคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อันจะนำไปให้เขาและครอบครัวประสบความสุข และความสำเริงในที่สุด

อันที่จริงวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ก็เพื่อที่จะสนองความ "แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520"² ด้วย เป็นคนว่า หมวด 1. ซึ่งมีความมุ่งหมายทั่วไปว่า "ตามนัยแห่งแผนการ

¹ บรรจง ชูสกุลชาติ, "การศึกษานอกโรงเรียน", การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522), หน้า 132.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพ : อักษรนิพนธ์, 2520), หน้า 1-7.

ศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอู่รอกปลอดภัย ความมั่นคงและความสามัคคีร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ...”

หมวด 2. แนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ 12 ... “สถานศึกษาพึงให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ การศึกษาที่มีใช้ภาคบังคับรัฐพึงวางมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้บุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน....”

ข้อ 13 “รัฐ...พึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วนและกลมกลืนกัน ระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรม และปัญญา กับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา...รัฐพึงจัดให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาในโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งให้มีภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา” ข้อ 14 “รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสรับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก” ข้อ 15 “รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจหรือสังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน” หมวด 3 ระบบการศึกษา ข้อ 28 “การศึกษาตามแผนนัยแห่งการศึกษานี้ เป็นสิ่งที่จะต้องจัดทำต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน” และ ข้อ 19... “การจัดการศึกษาในทุกระดับ จะต้องมุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา รักการทำงาน และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการกิจของส่วนรวมตามวิถีทางของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

นับแต่วันก่อตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นต้นมา ก็ถือได้ว่าเป็นโอกาสอันดียิ่งของประชาชนชาวไทยที่จะได้รับการพัฒนา เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และคิดเป็น อย่างเต็มที่ ในอันที่จะแสวงหาความรู้ได้อย่างสมบูรณ์ อันจะเป็นผลให้เขาได้พัฒนาตนเอง และประเทศชาติสืบไป

แต่จากบทเรียนหนึ่งในหลาย ๆ บทเรียนที่เราได้เรียนรู้เกี่ยวกับความพยายามในการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาไม่สามารถเกิดขึ้นจากภายนอก ไม่สามารถเกิดขึ้นจากผู้บริหารระดับโลก หรือนักเทคโนโลยี หรือนักวิชาการศึกษาเท่านั้น และมันก็ไม่สามารถถ่ายทอดจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง แต่จะต้องเกิดขึ้นจากภายในชุมชนเองด้วย โดยจะต้องสอดคล้องกับความต้องการสภาพ และความเป็นไปของแต่ละชุมชน ทั้งยังต้องอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของประชาชน ในการให้คำจำกัดความในจุดประสงค์ และการดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เสียเปรียบในหลาย ๆ ด้านโดยที่ประชาชนในบริเวณเหล่านั้นจะต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ทุกสิ่งทุกอย่างก็คือ การพัฒนาทั้งหมดและการบูรณะสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็เพื่อกำจัดความยากจน และความไม่ยุติธรรมในสังคม

อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสภาพความเป็นจริงตั้งแต่ครั้งอดีตมาแล้ว เรื่องของการพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นย่อมจะไม่ประสบผลเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาการศึกษาของไทยซึ่งประเทศและประชาชนส่วนมากมีหัวข้อปัญหา ซึ่งจะกล่าวละเอียดต่อไป ดังนี้คือ

1. คนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ
2. ระดับความรู้ของชุมชนต่ำ
3. การเมืองและนโยบายการบริหารมีอิทธิพลต่อการให้การศึกษา
4. ขาดความพร้อมที่จะใช้เทคโนโลยีให้ได้ดีเต็มที่

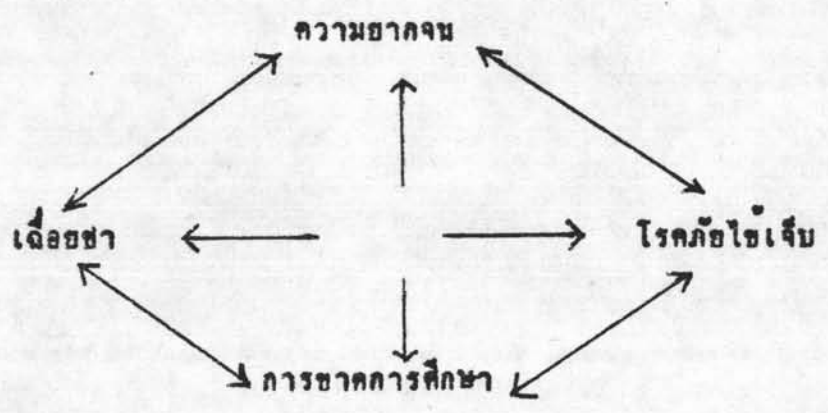
1. คนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ¹

กล่าวคือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งจะเน้นตัวผู้ให้การปกครองแก่ประชาชนที่สมควรได้รับการศึกษาเป็นสำคัญประมาณร้อยละ 30 มีฐานะพอมีพอกินส่วนที่เหลือร้อยละ 70

¹ สนิท จรอนันต์ , "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาแหล่งเสื่อมโทรม," ครู (พฤศจิกายน 2522) : 21.

มีฐานะเหลือเฟือเหลือค้ำลึง บ้างก็ไม่มีทะเบียนบ้านของตัวเอง ได้รับการศึกษาน้อย ประสบความบืบคั้นทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้บางครอบครัวถึงแม้จะมีหลักฐานทะเบียนบ้าน และหลักฐานทางราชการอื่น ๆ ครบถ้วน ก็ไม่สามารถส่งบุตรหลานของตนไปเข้าโรงเรียนได้ เพราะต้องการให้บุตรหลานช่วยทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สำหรับครอบครัวที่ไม่มีทะเบียนบ้านก็หมดโอกาสที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนและมีความจำเป็นต้องการให้บุตรหลานช่วยทำงานมาจุนเจือครอบครัวเช่นเดียวกัน งานส่วนมากที่ผู้ปกครองให้บุตรหลานทำนั้น เป็นงานประเภทรับจ้าง ที่มีการจ้างชั่วคราวชั่วคราวความแต่เทศกาลและโอกาส ซึ่งล้วนแต่ไม่มีความแน่นอน แต่เด็กเหล่านั้นก็ไม่เลือก เพราะไม่มีอะไรที่คิดว่ามันให้เลือก และเป็นทางอยู่รอดของพวกเขา ฝ่ายอาชีพของผู้ปกครองของเด็กก็ไม่แตกต่างไปจากงานที่เด็ก ๆ ทำมากนัก เป็นงานที่มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน นอกจากเด็กจะอยู่ในสภาพที่ต้องช่วยทำงานดังกล่าวแล้ว เด็กเป็นจำนวนไม่น้อยยังอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด พ่อแม่แยกทางกัน ถึงลูกไว้ค้ำพ่อแม่ตัวเอง เด็กบางคนไม่เคยเห็นหน้าตาพ่อแม่ของตัวเองเลยก็มี ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ทำให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมในทางก้าวร้าวค่อนข้างสูง จึงกล่าวได้ว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือความยากจนดังกล่าวเป็นบ่อเกิดของปัญหาต่าง ๆ ได้ถึง ๖ ประการแห่งความชั่วร้ายของชีวิต ซึ่งจะมีผลสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มสังคมใหญ่่อออกไปอีก ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑ ๖ ประการแห่งความชั่วร้ายของชีวิต

2. ระดับความรุขรของชุมชนคำ

เมื่อการข่างก้าวทางความคิดของนักการศึกษาได้พัฒนาไปอีกระดับหนึ่งทำให้เราต้องหยุดคิดว่าการศึกษาที่มีเป้าหมายอะไร มีรากฐานของระบบอยู่ข้างอุกคองหรือยังแค้ไหน เพียงใด และหลังจากที่ได้อิจารณาแล้วก็ทำให้เห็นว่าระบบการศึกษาข้งปล่อยให้เด็ก คนหนุ่มคนสาว และผู้ใหญ่จำนวนมากถึงร้อยละ 14.5 ของประชากรอายุ 10 ปี ขึ้นไป จากประชากรทั้งประเทศ 45,221,625 คน¹ ตามสถิติปี 2521 เป็นคนไม่มีการศึกษา ในขณะที่ประชากรที่เป็นนักเรียนมีเพียง 9,034,022 คน จากจำนวนประชากรในวัยเรียน 22,540,855 คน หรือคิดได้เป็นร้อยละ 40.08² แต่กระนั้นก็เมื่อเปรียบเทียบกับอัตรา ร้อยละของจำนวนนักเรียนต่อประชากรแต่ละกลุ่มอายุรายปี ในวัยเรียน จำแนกตามระดับ การศึกษา ปีการศึกษา 2515 - 2521³ (ตามแผนภูมิที่ 2) จะเห็นได้ว่า ร้อยละของจำนวนนักเรียนต่อประชากรแต่ละกลุ่มอายุรายปีในวัยเรียน ทุกระดับการศึกษา มีปริมาณสูง ขึ้น ในปีการศึกษา 2521

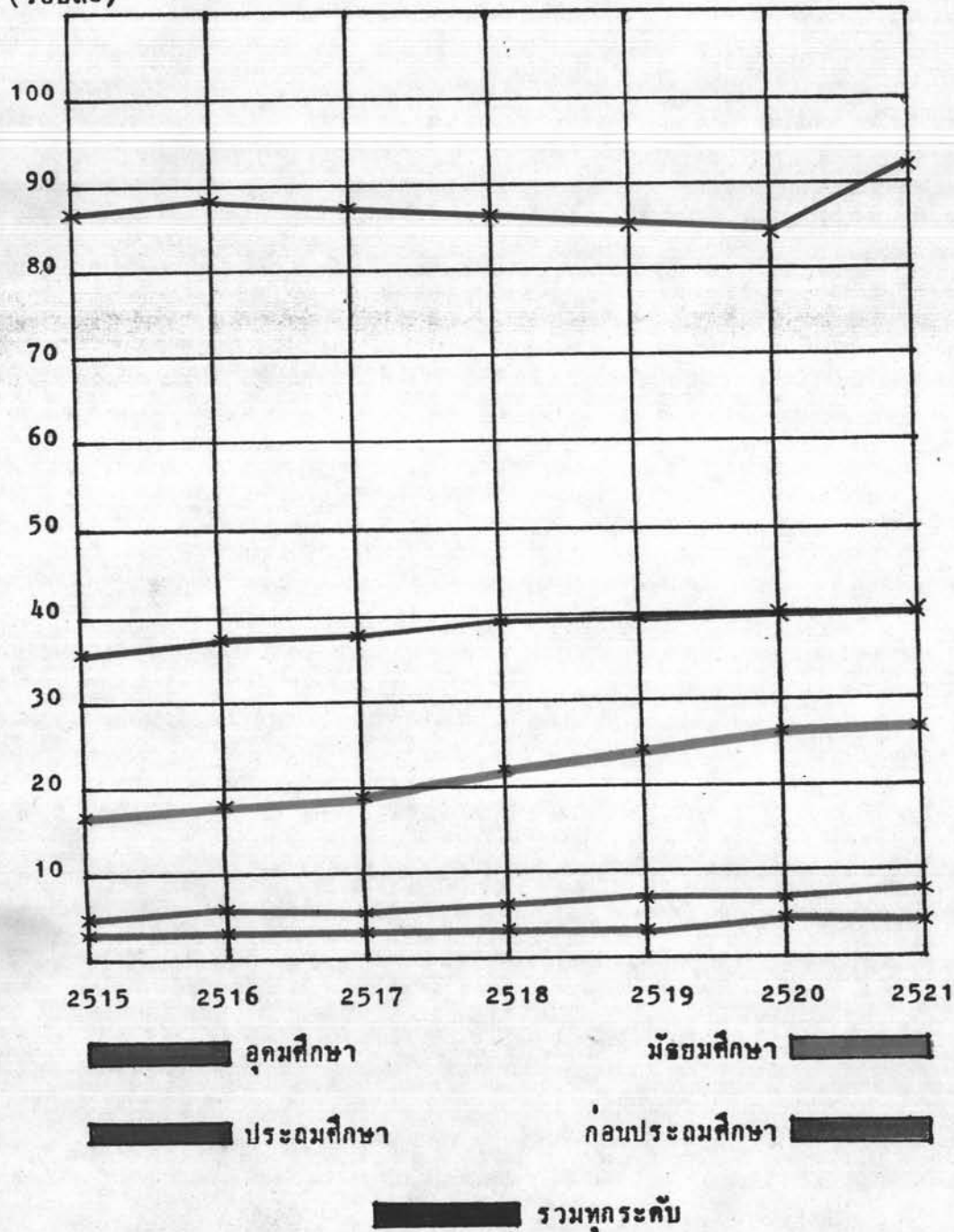
¹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, สถิติการศึกษาฉบับข้อปีการ ศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 11.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบร้อยละของจำนวนนักเรียนต่อประชากร
แต่ละกลุ่มอายุรายปี ในวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา
ปีการศึกษา 2515 - 2521

(ร้อยละ)

แต่ถึงแม้ว่ารัฐจะโคตพยายามขยายโรงเรียน ให้ทันกับความต้องการและอัตราการเพิ่มของประชากรแล้วก็ตาม แต่ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนตกซ้ำชั้น นักเรียนลาออกจากโรงเรียนกลางคัน รวมทั้งความสูญเปล่าทางการศึกษา และปัญหาการไม่มีที่เรียนของประชาชนอีกจำนวนมากยังมีอยู่ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของโครงสร้างทางการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เป็นรูปแบบและตายตัวมากเกินไป จนไม่สามารถยืดหยุ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนว่าเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษาเพื่อจะสร้างคนขึ้นมาเพื่อขงกลุ่มน้อยโดยใช้การศึกษาเป็นบันไดคัดเลือกโรงเรียน ชั้นประถมอันจะเป็นบันไดสู่ชั้นมัธยมศึกษาและจากมัธยมศึกษาสู่ระดับมหาวิทยาลัย โดยที่แต่ละชั้นไม่มีจุดยืนในตัวเอง ในขณะเดียวกัน รูปแบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเช่นนี้ก็ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการศึกษาสูงกับชนกลุ่มใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา อันนับได้ว่าเป็นการทอดทิ้งสังคมกลุ่มใหญ่ของผู้ที่ทำงานด้วยความลำบากยากเข็ญด้วยชีวิตจริง ให้เสียเปรียบแก่กลุ่มผู้มีใบเบิกทาง หรือประกาศนียบัตร ทั้ง ๆ ที่อาจจะมีความรอบรู้ด้านอาชีพเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังจะเห็นปัญหาทางการศึกษาต่อชุมชนได้คือ ชุมชนจะต้องไปหาการศึกษา แทนที่การศึกษาจะไปหาชุมชน กล่าวคือปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขให้เป็นไปในรูปที่ว่าควรจะได้มีการกระจายการศึกษาให้แผ่กว้างออกไป หรือหาแนวทางใดที่จะให้การศึกษาเข้าไปถึงชุมชนใดโดยไม่ต้องให้ชุมชนขนขวายออกจากภูมิลำเนาของตน ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับการโยกย้ายของชุมชนในท้องถิ่นห่างไกล เพื่อแสวงหาการศึกษาในที่ที่เจริญนี้เอง อาจเป็นเหตุทำให้ชุมชนขาดแรงจูงใจและเกิดความท้อแท้ ทาลงมองไม่เห็นประโยชน์เต็มที่ของการศึกษา จนทำให้ไม่อยากเรียนหนังสือหรือไม่สนใจที่จะเรียนต่อ

ลักษณะโครงสร้างทางการศึกษาประการสุดท้ายที่ทำให้ระดับความรู้ของชุมชนต่ำ เนื่องจากเนื้อหาของการศึกษาไทยในระบบปัจจุบัน มีพื้นฐานในการแยกเขาวขนออกจากชีวิตจริงในสังคมไทย กล่าวคือตั้งแต่เล็กมาเขาวขนก็ได้เริ่มเรียนระดับพื้นฐานที่มีเนื้อหาวิชาการที่ไม่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ด้วยระบบเช่นนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและการสูญเปล่าทางทรัพยากรที่มีค่า คือ เวลา และคุณค่าของคน เหตุนี้เองจึงทำให้ค่าแห่ง

ประโยชน์ทางการศึกษาของชาติเราติดกับของต่างชาติ ซึ่งนายวิชัย จิระวิษฎา¹ เคยแสดงความเห็นลงในบทความหนึ่งว่า "การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันของประเทศเรา มักเอาแบบอย่างจากประเทศตะวันตกภายใต้ความนึกคิดที่แตกต่างกัน ทำให้เราเดินแผนการศึกษาไปในด้านของการเรียน เพื่อเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปอีกจึงทำให้เราต้องใช้เวลาร่วม 10 ปี สำหรับการลงทุนเพื่อการเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งแต่ละบุคคลเป็นการลงทุนมากมายแต่ผลที่ได้กลับไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่ต้องเสียไป อันส่งผลถึงความ เป็นไปของสังคมและประเทศชาติโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ" จะเห็นได้ว่าบทความนี้สมควรได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่ง ... แต่จะสนับสนุนในกรณีใด ก็ตั้งแต่เริ่มเลขที่เดียวว่า "การพัฒนาการศึกษาของเรามักเอาแบบอย่างจากประเทศตะวันตก ภายใต้ความนึกคิดที่แตกต่างกัน" ขยายความได้ว่า แบบอย่างของประเทศตะวันตกที่เราเรียนมานั้น เขามีจุดมุ่งหมายของเขาติดไปจากของเรามา โดยดูจาก เป้าหมายการศึกษาของฝรั่ง² พวกกรีกโรมัน ซึ่งเป็นแนวหลักปรัชญามาจนปัจจุบันว่า พลเมืองควรได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับบ้านเมืองที่ตนอาศัยอยู่ แต่ของเราคงกล่าวแล้วว่า เพื่อแยกเขาชนออกจากชีวิตจริง ค่าสนับสนุนบทความส่วนที่สองคือ "ผลที่ได้กลับไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่ต้องเสียไปของสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ" ซึ่งจะขอเพิ่มเติมเรื่องการลงทุนเปลืองค่าทางเวลาซึ่งเกี่ยวพันกันด้วย กล่าวคือระบบการศึกษาของเรา ถ้าพิจารณาค่าอายุของผู้เรียนและช่วงการศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า พื้นฐานของการศึกษาปัจจุบันต้องใช้เวลาประมาณ 10-12 ปี เพื่อพร้อมที่จะสู่สังคมและสู่การวางตัวในชีวิตจริง จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานเกินไป ซึ่งเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้ปกครองบางท่านและส่วนใหญ่ของประเทศจึงไม่สามารถที่จะส่งเสียให้เด็กเล่าเรียนจนจบชั้นอุดมศึกษาหรือชั้นอาชีวศึกษาได้ ซึ่งโดยทั่วไปและอย่างมากสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศเรา ก็มักจะเข้าถึงการศึกษาระดับแก่อ่านออกเขียนได้ เท่านั้นเอง

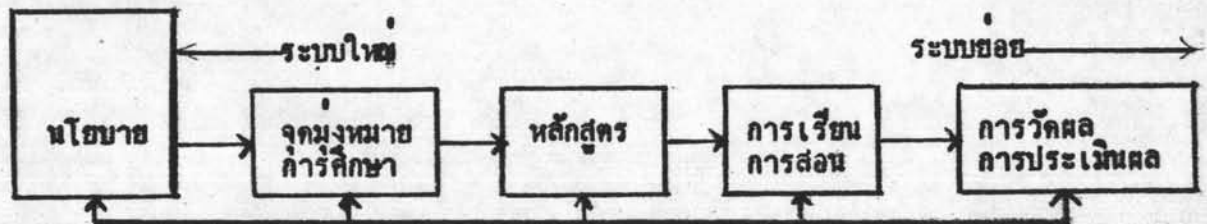
¹ วิชัย จิระวิษฎา, "การศึกษาเพื่อความอยู่รอดของชาติ" สยามรัฐ (19 ตุลาคม 2522) : 8

² สลักชัย สิวรักษ์, "อุดมคติทางการศึกษาของไทย," ใน โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 32.

3. การเมืองและนโยบายการบริหารมีอิทธิพลต่อการให้การศึกษา

"โดยเหตุที่ชาติต่าง ๆ ซึ่งกำลังพัฒนาตัวเองล้วนเป็นชาติที่อยู่ในแทบทุกทางไม่ว่าจะเป็นทางด้านเงินทุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา หรือขาดกรรมชาติซึ่งขาดแคลน และมีไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรมสมัยใหม่ หรือด้านกำลังคนซึ่งขาดการฝึกอบรมทางเทคนิคใด ๆ อันทันสมัย ความขาดแคลนเช่นนี้เองเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งทำให้ชาติค่อยพัฒนาเหล่านี้ต้องจัดการวางแผนการพัฒนาในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาให้แน่ชัด มีการกำหนดโครงการและนโยบายเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยครอบคลุมถึงอนาคตของชาติซึ่งจะต้องช่วยกันใช้ความสามารถในการระดมทรัพยากร เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น"¹ จึงเห็นได้ว่าโครงการและนโยบายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งคือการจัดวางแผนการพัฒนา หากใครซึ่งสิ่งนี้แล้วยอมเป็นอุปสรรคยิ่ง ในขณะที่เขวกันหาคนนโยบายวางไว้ไม่ลืก็ยอมเป็นอุปสรรคยิ่งเช่นกัน

สภาพทางการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบันก็กำลังประสบกับปัญหาทางด้านความบกพร่องในการวางแผนนโยบาย² กล่าวคือ ไม่มีนโยบายที่แน่นอน นโยบายเป็นหลักของการดำเนินงาน เมื่อไม่มีนโยบายที่แน่นอนแล้ว ก็ไม่สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่แน่นอนของการให้การศึกษาได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถร่างหลักสูตร ตลอดจนดำเนินการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลได้ ปัญหาในนโยบายเป็นปัญหาซึ่งสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อถึงกันเป็นลูกโซ่ ดังแผนภูมิข้างล่าง

¹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, "สรุปสภาพข้อเท็จจริง-มูลเหตุและปัญหาของเด็กนอกโรงเรียน," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 82 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2520) : 28-29

² สนิท จรอนันต์, เรื่องเดิม, หน้า 20.

กล่าวได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับนโยบายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งระบบ เพราะนโยบายเปรียบเสมือนระบบใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นระบบย่อยจึงจำเป็นต้องแก้ที่ต้นนโยบาย เมื่อกำหนดนโยบายให้แน่นอนแล้ว ปัญหาอื่น ๆ ซึ่งอยู่ภายในระบบย่อยก็จะได้รับการแก้ไขด้วย ขณะเดียวกันปัญหานอกระบบก็อาจเข้ามาแทนที่หรือแฉ่งตัวอยู่ด้วยได้ เช่น ปัญหาค่านักเรียนเมืองหรือปัญหาของกระทรวงต่างกระทรวงมาอยู่ร่วมกันทำให้เกิดการเก็งงอนกัน กล่าวคือนโยบายทางการศึกษาของไทยบางส่วนมีการซ้ำซ้อนกันจนทำให้เกิดปัญหา "ซ้ำสองเจ้าบ่าวสองนาง" เช่น นโยบายการจัดการศึกษาประชาบาล ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากมาย โดยปัญหานี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่รัฐบาลโคทมมีมติในปี 2509 ให้โอนการจัดการศึกษาประชาบาลจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลางไปให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานของท้องถิ่น โดยรัฐบาลสมัยนั้นอ้างว่าเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้แกท้องถิ่น ปัญหาในการจัดการศึกษาประชาบาลได้กลายเป็นปัญหาทั้งของรัฐบาลและครูประชาบาลเรื่อยมา เพราะเป็นการแบ่งอำนาจการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มาให้กับกระทรวงมหาดไทย โดยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการยังควบคุมดูแลมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนประชาบาล ส่วนเจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยก็เข้าควบคุมดูแลการบริหาร การเงินและบุคคลากรในโรงเรียนประชาบาลต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ นับแต่นั้นมาครูประชาบาลกว่า 200,000 คน ตกอยู่ในภาวะของ "การเป็นซ้ำสองเจ้าบ่าวสองนาง" อันเป็นสภาวะที่ครูประชาบาลส่วนมากไม่พอใจ จนเรียกร้องให้มีการตั้งทบวงการศึกษาประชาบาลขึ้นรับผิดชอบในการจัดการศึกษาประชาบาลโดยเฉพาะ ในที่สุดรัฐบาลก็จำต้องรับรู้ว่าการศึกษาประชาบาลเป็นปัญหาที่ไม่อาจปล่อยทิ้งไว้โดยแก้ไขไม่ได้อีก จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาปัญหาของประชาบาลขึ้นเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2522 และสั่งการให้คณะกรรมการชุดนี้ เสนอหนทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาประชาบาลภายใน 90 วัน ซึ่งก็นับว่าเป็นแนวทางที่ดี จนมีนักการปกครอง นักวิชาการ และบุคคลากรหลายฝ่ายให้การสนับสนุน อย่างเช่น ดร.กระมล ทองธรรมชาติ¹ ทั้งยังกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาไว้ 3 ประการ คือ

¹ กระมล ทองธรรมชาติ, "ทางออกการจัดการศึกษาประชาบาล ปัญหา"ซ้ำสองเจ้าบ่าวสองนาง", "สยามรัฐ" (10 กันยายน 2522) : 8

1. ให้มีองค์คณะบุคคลคณะเดียวรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาประชาบาล
2. ให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาประชาบาล ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง
3. มีเอกภาพในนโยบายและแผนการศึกษาโดยให้ผู้ที่รู้เรื่องในการศึกษาอย่างดี เป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาให้สอดคล้องกัน

จากหลักการเหล่านี้ก็นับว่าเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับนโยบายใดอย่างหนึ่งที่เดียว จะเห็นได้ว่าบทบาทของนโยบายและการเมืองมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการให้การศึกษา มิฉะนั้นจะเกิดปัญหากระทบกระเทือนหลายทางทั้งอนาคตของเด็กไทยจำนวนมาก และการสูญเสียเปล่าทางงบประมาณ 1 หมื่นล้านบาทต่อปี โดยที่เด็กไม่ได้รับผลคุ้มค่า กล่าวคือ "เด็กค่าค่า ๆ ขาดแคลนทั้งหนังสือเรียนและน้ำจะกิน"¹ นอกจากนี้ยังเกิดการสูญเสียเปล่าทางเวลาด้วย เพราะมีปรากฏมากมายว่า เด็กไม่มีความรู้ความสามารถทางการเรียนตามเกณฑ์แห่งระยะเวลาที่ได้ร่ำเรียนไป² เพราะนอกจากหลักสูตรไม่เหมาะสมแล้วยังขาดผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ เนื่องจากยังเถียงกันอยู่ ดังนั้นให้เขาเอาเวลานั้นไปใช้ทำมาหากินเสียยังจะคุ้มค่ากว่า จึงอาจสรุปได้ว่าเป็นผลแห่งการไม่มีนโยบายและเอกภาพทางการศึกษาที่เอง

4. ขาดความพร้อมที่จะใช้เทคโนโลยีให้โดยผลเต็มที่

ทุกวันนี้ทิศทางของการศึกษาสำหรับคนไทยเราไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ส่วนหนึ่งได้ถูกสื่อมวลชนซึ่งเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง กำหนดทิศทางให้เป็นไปต่าง ๆ นานา และทิศทางอย่างนั้นก็ค่อนข้างสับสน ด้วยเหตุผลว่าสื่อมวลชนของบ้านเมืองเราไม่รู้จะทำอะไรเพื่อให้เกิดประ-

¹ ประสภ(นามแฝง), "หนังสือครุฑของสองกระทรวง" สยามรัฐ (19 ตุลาคม 2522) : 7

² แสงเทียน(นามแฝง), "หัวใจของชาติจากโรงเรียนประชาบาล" สยามรัฐ (10 กันยายน 2522) : 5

โฮชนันท์ แดมจะทำอะไรก็มักจะขึ้นอยู่กับการแสวงหาประโยชน์ในเชิงธุรกิจจนมากเกินไป

ด้วยการเล็งเห็นจุดบกพร่องนี้ เมื่อกลางเดือนตุลาคม 2522¹ ก็ได้มีกลุ่มบุคคลจากหลายฝ่าย เช่น นักหนังสือพิมพ์ หน่วยงาน นักคิดนักเขียน ศึกษารักษ์อีกมากมาย ได้ร่วมจับมือกันจัดสัมมนาเพื่อกระเทาะเปลือกของความผิดพลาดบกพร่องและความแซ่เขื่อนของบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย ได้แก่ วิทย์ ไทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ โดยมุ่งหวังเพื่อจะได้ปลุกฝังค่านิยมและจริยภาพที่ดี โดยเฉพาะสำหรับเด็ก ทั้งยังมุ่งจะควบคุมจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ท้ายที่สุดเพื่อหาทางทำให้สื่อมวลชนมีผลสัมฤทธิ์คือการให้การศึกษานอกโรงเรียน หัวข้อทั้งหมดล้วนแต่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ยิ่งอันจะเป็นแนวทางสำหรับการใช้สื่อมวลชนอันเป็นเทคโนโลยี ได้คุ้มค่าไม่ประสบปัญหาดังแต่ก่อน ความที่เคยปรากฏเป็นข่าวจนมีผู้โจมตีมาก เช่น ข่าวจาก "สยามรัฐ" ในหัวข้อที่ว่า "เด็กเอ๋ยเมื่อไหร่ฟ้าจะมาโปรค"² สำหรับใจความสำคัญ ของการโจมตีก็คือ แม้ว่าเทคโนโลยีต่าง ๆ จะพัฒนาไปมากมาย แต่ความจริงบางอย่าง ก็ถูกมองข้ามไป คือการพัฒนาประเทศโดยพัฒนาคน ยังไม่สมบูรณ์ด้วยเหตุผลสนับสนุนหลายประการ เช่น อัตราตายของเด็กไทยค่อปีมีเพิ่มขึ้น ๆ เพราะขาดอาหาร ผลการเจริญเติบโตของร่างกายคนไทยน้อยกว่าชาติอื่น ๆ ในทุกทาง เหล่านี้เองเป็นผลให้ระดับการพัฒนาประเทศต่ำ ซึ่งถือเป็นผู้จุดบกพร่องของรัฐที่ไม่ใช้สื่อมวลชนอันเป็นเทคโนโลยีเป็นเครื่องสนับสนุน หรือส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ เพื่อการอยู่ดีกินดี ดังกล่าวแล้วด้วยเหตุนี้การพัฒนาประเทศของเราจึงได้ด้อยกว่าของประเทศอื่น ๆ อย่างเช่น อเมริกา ทั้งนี้เพราะอเมริกาและชาติที่เจริญ เขาได้มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เขา มีอยู่ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังเช่นรายการในสหรัฐ-อเมริกา ชื่อรายการ "ออน เดอะ โรค" ชาร์ล คูแรลท์³ ได้จัดทำโดยให้เนื้อหาจากสิ่ง

¹ บุญกร่าง เกิดศุลา, "สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก," สยามรัฐ (21 ตุลาคม 2522) : 4

² นรินทร์ ทองศิริ, "เด็กเอ๋ยเมื่อไหร่ฟ้าจะมาโปรค," สยามรัฐ (21 กุมภาพันธ์ 2523) : 8

³ หลุยส์ คิงส์ เบอริ, "เรื่องที่ไม่ได้พักหัวข่าว," เสรีภาพ ปีที่ 23 ฉบับที่ 15:41-43

ค่า ๑ รอบตัวอันเป็นความรู้ใกล้ตัวน่าสนใจและได้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีรายการอื่น ๆ อีกที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่า "โทรทัศน์โค้คือว่าเป็นสื่อที่มีผู้นิยมมากที่สุดกว่าบรรดาสื่อทั้งหลายในสหรัฐอเมริกา..ในจำนวนรายการโทรทัศน์ที่ชาวอเมริกันรับชมนั้น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาก็มีบทบาท และดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มากขึ้น ประมาณร้อยละ 20 ของผู้ชมทั้งหมดจะเปิดโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทุกสัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง"¹ ส่วนความสนใจของสื่อมวลชนอย่างอื่น เช่น วิทยุ นั้นก็นับว่าได้รับความสนใจไม่น้อย กล่าวคือ "วิทยุกระจายเสียงในสหรัฐอเมริกาปี 1965 บรรษัทกระจายเสียงแห่งชาติโค้แสดงสถิติไว้ว่า วิทยุสามารถเข้าถึงประชาชนได้ร้อยละ 92 และในปี 1972 แชรม และอเล็กซานเดอร์ โค้แสดงสถิติของประชากรที่สามารถรับโทรทัศน์โค้ มีจำนวน 81 ล้านคน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจำนวนประชากรผู้รับฟังวิทยุมีมากกว่าโทรทัศน์ แต่มีคนชมรายการทางโทรทัศน์มากกว่าทางวิทยุ"²

ผลจากการสัมมนา เมื่อเดือนตุลาคม 2522 นั้นทำให้เกิดการชี้แนะว่าการเสนอรายการค่า ๑ ทางสื่อมวลชนนั้น ควรเล็งเห็นความสำคัญในการให้ความรู้และการศึกษาในชนบท ด้วย นอกจากนี้ยังเห็นควรพยายามให้สถาบันทางศิลปวัฒนธรรมมาส่งเสริมรายการบ้าง เช่น การเขียนภาพ คนตรี นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน มาให้เด็กเรียนรู้ โดยแบ่งรายการคามวัย ซึ่งขอเสนอแนะนี้ทั้งหมดเป็นที่สงสัยอย่างอึ่งว่าจะได้รับการสนับสนุนและปฏิบัติคามเพื่องโค้ เพื่อให้โค้มาซึ่งการใช้สื่อมวลชนให้มีคุณค่าที่สุด อันจะเป็นประโยชน์เต็มที่ต่อการเรียนรู้ และชีวิตรประจำวันจริง ๆ

ปัญหาลักษณะสภาพของชุมชน ในทุกวันนี้ที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ โจ้เขลาเขาปัญญา เชื่อในสิ่งงมงาย ยากต่อการเปลี่ยนแปลง ยากจนสุขภาพไม่ดี มีสถานะความเป็นอยู่ต่ำกว่า

¹ นภาพรธ อัจฉริยะกุล, "การใช้โทรทัศน์-ช่องทางการสื่อสารที่ควรพัฒนา" ที่ระลึกครบรอบ 15 ปี การประชุมใหญ่ประจำปี 2522 ของสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย , 2523.

² เรื่องเดียวกัน.

ระคับปกติ ทั้งไม่รับรู้และไม่ได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 ชาติอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ และอุกคคีของเศรษฐกิจและทางวัฒนธรรม เหล่านี้คือเป็นความ
 รุนแรงของปัญหาสังคม โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจ และ
 ความไม่เป็นธรรมในสังคม ใ้ก่อให้เกิดการคืบร่นเพื่ออยู่รอดอย่างหนักหน่วง ปัญหาปากท้อง
 และการค่าเนิ่นชีวิต จึงเป็นเรื่องพื้นฐานของชาวไทยส่วนใหญ่ ในขณะที่ชวกันกับปัญหา
 ความอยู่รอดของประเทศชาติและความมั่นคงภายในก็กลายเป็นสิ่งล่อแหลมของทุกรัฐบาล
 ความตื่นตัวในการแสวงหาทางออกและคืบร่นเพื่อความอยู่รอดของสังคม จึงเป็นสิ่งที่ได้รับการ
 ันพาอย่างจริงจัง ในรอบสิบปีที่ผ่านมา ปรัชญาและความคิดใหม่ทางการศึกษา ได้เริ่มโหม
 เอียงเข้าสู่สภาพพื้นฐาน ที่เป็นจริงของสังคมไทยมากขึ้น คึงปรัชญาแผนการปฏิรูปการศึกษา
 แห่งชาติ จึงได้มุ่งเน้นถึงการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง

การศึกษานอกระบบโรงเรียนกลายเป็นหัวใจอันหนึ่งของแผนการศึกษาชาติ ที่จะทำ
 ให้ความผันทางการศึกษากลายเป็นความจริง ซึ่งการศึกษานั้นก็เปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะ
 เป็นตัวเชื่อม หรือเป็นเครื่องมือที่จะใส่กระแสไฟฟ้าเข้าไปสู่อุปกรณ์ ในตัวมนุษย์ที่มีแต่ความ
 เฉื่อยชา ไปสู่การกระทำที่ไม่หยุดนิ่งจากความเป็นอยู่ในปัจจุบัน อันเป็นการชุบชีวิตใหม่ต่อแนว
 ทางการแสวงหาความรู้ของประชาชน ซึ่งประเทศชาติพลอยได้รับผลประโยชน์ด้วย

รัฐบาลเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของประชากรนอกระบบโรงเรียน ซึ่ง
 มีถึงประมาณอย่างน้อยร้อยละ 60 นับตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียน ผู้ไม่เคยเข้าโรงเรียน ผู้ออก
 กลางคืนและผู้จบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งควรเข้ารับการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา แบบ
 คอเนืองตลอดชีพ เขาเหล่านั้นเป็นเจ้าของประเทศ เป็นกำลังการผลิตของประเทศส่วนใหญ่
 ที่กำลังล้าหลัง และถูกทอดทิ้งมาตลอดจากระบบโรงเรียนและสังคมส่วนกลาง

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงอาจกล่าวได้ว่า คือความหวังสุดท้ายในการใช้การ
 ศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาปากและท้อง และการปลูกสำนึกเขาเหล่านั้น ให้เขามีส่วน
 ร่วมในการคืบร่นเพื่อความอยู่รอดของสังคมและตัวเขาเองในที่สุด

กรมการศึกษานอกโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ
 โดยตรงก็ได้พยายามอย่างไม่หยุดนิ่งที่จะช่วยให้เราสามารถมองไปข้างหน้าได้ด้วยสายตายอัน

ชาวไกล เพื่อจะเห็นหนทางแห่งการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ บนพื้นฐาน
ของความเสมอภาค ซึ่งด้านนโยบายและความสามารถทุกอย่างของกรรมนี้ได้ใช้อย่างสมบูรณ์แบบ
ก็จะ เปรียบเสมือนได้มีกองกำลังที่มีพลังมากที่สุดสำหรับการปฏิรูปการศึกษา วัฒนธรรม
เศรษฐกิจและสังคม

จริงอยู่ในโปรแกรมการพัฒนาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้นำมาซึ่งการ
ปรับปรุงความรู้ ความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น
แต่วิธีหรือหนทางใดเล่าที่จะทำให้เป็นวิธทางที่ดีที่สุด

จากการวิจัยเรื่อง "การศึกษามหาชนของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน"¹
ทำให้สามารถทราบความเป็นไปเกี่ยวกับศึกษานอกโรงเรียนว่า การศึกษานอกระบบโรง
เรียนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีแบบแผน และประเภทไม่มีแบบแผน โดยประเภท
แรกนั้นเป็นหลักสูตรที่จัดสำหรับประชาชนที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาระบบปกติ นอกจากนี้
ยังจัดในรูปหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับเทคนิคเฉพาะ
ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทที่ไม่มีแบบแผน เป็นการศึกษาด้วยตนเองโดยอาศัย
สื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะรู้ความหมายและคุณค่าของการสื่อสารมวลชนว่า หมายถึงการส่ง
สารผ่านสื่อเพื่อไปให้ถึงมวลชน การสื่อสารมวลชนจะบรรลุเป้าหมายได้ต้องมีผู้ส่งสาร มีสาร
มีผู้รับสาร และมีสื่อหรืออุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ บทบาทและเงื่อนไขเฉพาะของกันซึ่ง
วิลเบอร์ แชม² ได้เสนอหลักความคิดเกี่ยวกับหน้าที่โดยทั่วไปของสื่อมวลชนว่า เพื่อรายงาน
ข้อความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่งเป็นแหล่งกลาง สำหรับเสนอ
ข้อโต้แย้งข้อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและช่วยให้ประชาชนมีมติร่วมกันหนึ่ง ให้ความรู้

004765

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษามหาชนของสื่อมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2521), หน้า 1.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "หน้าที่และบทบาทของระบบสื่อมวลชน," การศึกษามหาชนของสื่อมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน-สภาพปัจจุบันของสื่อมวลชน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522), หน้า 31.

และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไปให้กับสมาชิกใหม่หนึ่ง ให้ความบันเทิงแก่ประชาชนหนึ่ง และประการสุดท้ายคือ ให้บริการทางธุรกิจและการโฆษณา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า "หน้าที่สำคัญที่สุดที่เป็นฐาน เป็นคุณธรรม และเป็นสาระของสื่อมวลชน คือการให้ความจริง ขณะเดียวกันก็กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้คนรวมกลุ่ม เน้นความสำคัญของมวลชน"¹ จึงอาจสร้างความเข้าใจได้ว่า สื่อมวลชนเป็นสื่อมวลชนได้เพราะสามารถรายงานข่าวสารจากฝ่ายหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายหนึ่งได้ หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ มีการให้ข้อมูลเนื้อหาสาระหรือความรู้ ซึ่งล้วนเป็นข่าวสารแก่ผู้รับได้ ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่ามีการสื่อสาร และการสื่อสารนี้เองแท้ที่จริงก็มีบทบาทต่อหลายสิ่งหลายอย่าง รวมทั้งเรื่องของปกครองและการเมืองด้วย ทั้งนี้มีหลักฐานยืนยันตามหลักการและเหตุผลของนาย นอร์เบิร์ต เวินเนอร์ ว่า "ถ้าคนจะควบคุมคนอื่นได้อย่างไร ผลแล้ว เขาจำเป็นต้องให้ข่าวสารโดยคำนึงว่าข่าวสารที่เขาจะได้ออกจะเป็นไปในทำนองว่า ผู้รับเข้าใจและเชื่อฟังเขา"² ทฤษฎีนี้เป็นการยืนยันตามหลักการปกครองก็อย่างใด ส่วนในด้านการเมือง นายเชียน ชีระวิทย์ ได้ช่วยให้การยืนยันไว้โดยบทความเรื่อง "การสื่อสารมวลชนในจีนคอมมิวนิสต์"³ ว่า "เม้าเซ่ดุงฮี้คืออำนาจการเมืองได้โดยอาศัยความสามารถในการสื่อสารเป็นสำคัญ และเขาได้ใช้เทคนิคในการสื่อสารนี้เพื่อรักษาอำนาจเพื่อการปฏิวัติสังคมต่อไป" แต่ในแง่ของการศึกษา ระบบการศึกษาได้กลับกลายเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญที่สุดของรัฐ ครูเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยมของสังคมให้นักเรียน นอกจากการศึกษาในตัวของมันเองจะเป็นการเชื่อมโยงความคิดให้แก่นักเรียนแล้ว การศึกษายังจะช่วยผลิตผู้อ่านออกเขียนได้มาเป็นผู้รับรู้ และผู้สร้างสื่อมวลชนต่อไปอีกด้วย ในขณะเดียวกัน ก็ไม่

¹ อนุช อภาภิรม, "หน้าที่และเนื้อหาสื่อสารมวลชนไทยปัจจุบัน," หนังสือประจำปี 2514 คณะนิเทศศาสตร์ (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2514)

² Robert C. North, "The Analytical Prospects of Communications Theory," Contemporary Political Analysis, James C. Charlesworth, (London : Macmillan, 1969), p. 301-302.

³ เชียน ชีระวิทย์, "การสื่อสารมวลชนในจีนคอมมิวนิสต์," หนังสือประจำปี 2514 คณะนิเทศศาสตร์ (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2514)

มีสื่อปฏิเสชคิดว่ากลไกของสื่อมวลชนที่เป็นแหล่งที่มาของการให้การศึกษา แต่การศึกษายังมิได้นำสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีมาปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้นเท่าที่ควร จึงทำให้การศึกษาถ่วงงืดอยู่ทั้ง ๆ ที่วิวัฒนาการของเทคโนโลยีอันเป็นผลจากการศึกษานั้นได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ความจริงในข้อนี้เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาได้มีนักศึกษามากมายหลายท่าน ทั้งชาวไทยและเทศเห็นพ้องต้องกัน เช่น มร.ซิธ สเปนดลิง และนายจรรยา วงศ์ชัยนักรศึกษาของไทยที่กล่าวไว้ว่า "...น่าสังเกตว่าในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ถ้าจะเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในเรื่องเทคนิคหรือเทคโนโลยีของการสื่อสาร คมนาคม หรือการแพทย์ กับการศึกษาของเราแล้วจะเห็นได้ชัดอันหนึ่งว่า ในระยะเวลาเท่าที่กล่าวมานี้ ทางการแพทย์ การสื่อสาร และการคมนาคมได้นำเอาเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้มากมาย ส่วนการศึกษานับว่ายังถ่วงงืดมา..."² แต่นับแต่ปัจจุบันนี้เป็นต้นไป ก็เป็นที่คาดหวังว่าปัญหาความถ่วงงืดทางการศึกษาก่อนจะไถลคน้อยลงไป เพราะการเล็งเห็นการณ์ไกลในการพัฒนาการศึกษาด้วยเทคโนโลยีและการสื่อสารมวลชนมีมากขึ้นจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก จนจำเป็นต้องมีแผนการใช้สื่อมวลชน โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้การศึกษาแก่ประชาชนในประเทศ เพื่อให้ประเทศเจริญรุดหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะคำนึงถึงคุณค่าของการศึกษาว่าหากคนในประเทศมีความรู้และสมรรถภาพ และมีความปรารถนาาร่วมกันเพื่อความเจริญของบ้านเมือง รักรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ทั้งรู้จักนำวิชาการที่ก้าวหน้ามาช่วยการผลิตผลและความ เป็นอยู่ สังคมก็จะเป็นสุข การพัฒนาประเทศก็จะรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

องค์การสหประชาชาติและองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ก็ได้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และได้แนะนำและเชิญชวนประเทศสมาชิกให้ใช้สื่อมวลชนให้การศึกษา เพื่อยังผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้า

¹ Sith Spandling, "Advanced Educational Technologies" Prospects in Education, No.3, 1970, P.9

² จรรยา วงศ์ชัยนักร, "เทคโนโลยีในทางการศึกษา," ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 31.

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้เสนอแนะให้ประเทศสมาชิก รวมโครงการพัฒนาสื่อมวลชนเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจด้วย ควบคู่กันนี้จะเห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ได้มีการทดลองใช้สื่อมวลชนที่มีบทบาทในวงการศึกษากันมาแคว้นมากมาย และ ผลการทดลองก็คือการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา องค์การกระจายเสียงแห่งชาติใหญ่ ๆ ส่วน มากมีสายโทรทัศน์โรงเรียน เช่น องค์การบี.บี.ซี. ของอังกฤษ องค์การกระจายเสียง เอ็น เอช. เค ของญี่ปุ่น และองค์การกระจายเสียง เอ.บี.ซี. ของออสเตรเลีย เป็นต้น

ส่วนรัฐบาลไทยก็ได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นวางแผน วิชยกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมุ่งหวังจะให้ได้พิจารณาหลักการสำหรับ ใช้ปฏิบัติทางค่านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้บริการสื่อมวลชนทั้งสองอย่างนี้ มี คุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของประเทศชาติให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

จริงอยู่แม้ว่าสามารถสรุปได้ว่าไม่มีสื่อมวลชนประเภทใดประเภทหนึ่งสามารถทำ หน้าที่หรือมีบทบาทในฐานะเป็นสื่อมวลชนได้อย่างสมบูรณ์ เพราะสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีหน้า ที่บทบาทและเงื่อนไขเฉพาะประเภทของตัว ซึ่งถ้าจะพิจารณาถึงบทบาทและคุณสมบัติพิเศษของ สื่อมวลชนแต่ละชนิด โทรทัศน์ย่อมมีคุณสมบัติพิเศษพร้อมหลายประการ จึงอยู่ในฐานะที่จะให้ การศึกษาแก่คนได้สมบูรณ์ทั้ง 3 ประการ คือ ให้ความรู้ ให้ทัศนคติความซาบซึ้ง และคำนิยม ตลอดจนให้ทักษะ

เมื่อกล่าวถึงคุณสมบัติที่เด่นของโทรทัศน์¹ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า

1. โทรทัศน์ สามารถสื่อสารไปยังประชาชนกลุ่มใหญ่ที่กระจัดกระจายได้โดยไม่ จำกัจำนวน และในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้นยังสื่อสารไปได้ในระยะเวลาพอสมควร
2. โทรทัศน์สามารถให้ประสบการณ์แก่ผู้รับได้มาก ทำให้ผู้รับมีประสบการณ์อย่าง กว้างขวาง เกิดความรู้ทั้งในด้านการดำรงชีวิตที่มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข และมีความรู้ใน วิชาชีพของตน

¹ Jerenny Howell, "The Use of Television in Agricultural Extension Educational Television International, Vol.4 No.2, (June 1970), pp. 67.

3. โทรทัศน์มีคุณสมบัติของสื่อทัศนศึกษาอย่างครบถ้วน คือให้ข่าวสารแก่ผู้รับได้ ทั้งทางคำบรรยาย สัมผัสทางตา ทางหู รวมกัน ซึ่งจากผลการวิจัยเปรียบเทียบการรับรู้สาร ของมนุษย์ โดยอาศัยประสาทรับสัมผัสทั้ง 5 นั้นพบว่า ประสาทรับสัมผัสต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ ในการรับรู้สารแตกต่างกัน ซึ่งในสรุปผลการวิจัย กล่าวไว้ดังนี้ "เราสามารถรับรู้ได้ 75% หู รับรู้ได้ 13% จมูกรับรู้ได้ 3% ลิ้นรับรู้ได้ 3% และร่างกาย(สัมผัส)รับรู้ได้ 6%"¹ ดังนั้น การใช้สื่อโทรทัศน์จึงทำให้ผู้รับสาร ได้รับสารจากประสาทตาและหูรวมกัน อันจะก่อให้เกิด ประสิทธิภาพที่เป็นรูปธรรมโคมาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันได้มีการวิวัฒนาการในการนำโทรทัศน์มาผนวกใช้กับเทปบันทึกภาพที่เรียกว่า "เทปโทรทัศน์" ทำให้ได้รับความสะดวกและมีประสิทธิภาพในการนำสื่อประเภทนี้มาใช้ประโยชน์ ในทางการศึกษามากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษานอก โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการศึกษาเรื่องนี้ขึ้นเพื่อจะเสนอ เป็นโครงการให้มีการใช้เทปโทรทัศน์ ในการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน และจะออกมา ในรูปของหน่วยเทปโทรทัศน์เคลื่อนที่อันจะเป็นการขยายงานเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ได้ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทและประโยชน์ของการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประโยชน์ ประสิทธิภาพและแนวทางในการเลือกนำระบบเทปโทรทัศน์ มาใช้ในโครงการจัดตั้งหน่วยเทปโทรทัศน์เคลื่อนที่เพื่อการศึกษานอกโรงเรียน

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช , 2520) หน้า 5.

3. เพื่อสำรวจความต้องการ และความคิดเห็น ของผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนประจำภาคต่างๆในประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยเพโทรทัศน์เคลื่อนที่

4. เพื่อเสนอโครงการจัดตั้งหน่วยเพโทรทัศน์เคลื่อนที่เพื่อการศึกษานอกโรงเรียน
แก่กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน ซึ่งจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดตั้งหน่วยเพโทรทัศน์เคลื่อนที่เพื่อการศึกษา
นอกโรงเรียน

2. ได้ทราบถึงความต้องการของศูนย์กณ. ในภูมิภาคต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน ตามสภาพของท้องถิ่น ซึ่งจะนำมาเป็นแนวในการให้บริการแก่ประชาชน
ด้วย หน่วยเพโทรทัศน์เคลื่อนที่ที่จัดตั้งขึ้นและจะได้จัดได้สอดคล้องตามความต้องการนั้น ๆ

3. เป็นการส่งเสริมการดำเนินแนวทางใหม่ ๆ ในการให้การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับประชาชนทั้งแก่กรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ในการให้การศึกษา
นอกระบบโรงเรียน

4. เป็นการส่งเสริมการดำเนินแนวทางใหม่ ๆ ในการให้การศึกษา
นอกระบบโรงเรียนแก่ผู้บริหารโรงเรียน และครู เพื่อที่จะซ่อมและเสริมเนื้อหาวิชาความพหุศตวรรษการศึกษาให้แก่
นักเรียน

5. เป็นแนวทางในการให้การศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชน อันจะเป็นผลถึงการยก
ระดับความก้าวหน้า และพัฒนาการของประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาความเป็นมา ความหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาท และ
ประโยชน์ของการศึกษานอกโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการใน
ประเทศไทย จากเอกสาร รายงาน ผลการสัมมนา และคำขอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่
กรมการศึกษานอกโรงเรียน

2. ศึกษาประโยชน์ ประสิทธิภาพและแนวทางในการเลือกระบบเทปโทรทัศน์ มาใช้งานในโครงการจากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ จากการศึกษาสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการโทรทัศน์ หรือผู้อำนวยการ

3. ศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาออกโรงเรียน ประจำภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยเทปโทรทัศน์ เคลื่อนที่เพื่อการศึกษาออกโรงเรียน สำหรับกรมการศึกษาออกโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

โครงการจัดตั้งหน่วยเทปโทรทัศน์เคลื่อนที่ เพื่อการศึกษาออกโรงเรียนนี้ เนื่องจากเป็นโครงการที่ยังไม่มีปรากฏว่าผู้ใดเสนอแนะให้จัดตั้งหรือดำเนินการขึ้นมาก่อนเลยในประเทศไทย วิธีดำเนินการวิจัยจึงไม่อาจทำด้วยการทดลองได้ แต่เป็นการวิจัยด้วยการประมวลข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร คำรา รายงาน การสัมภาษณ์ คำตอบแบบสอบถาม และการประเมินผลของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยผลการวิจัยนี้ มุ่งจะเสนอแนะโครงการให้เป็นแนวทางในการจัดตั้งหน่วยเทปโทรทัศน์เคลื่อนที่เพื่อการศึกษาออกโรงเรียน สำหรับกรมการศึกษาออกโรงเรียนโดยตรง ซึ่งเป็นหน่วยงานใหญ่หน่วยหนึ่งที่ดำเนินการและทำหน้าที่รับผิดชอบให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนอยู่แล้ว

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าอาจเกิดความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยได้ เนื่องจากผู้วิจัยยังมีงบประมาณอยู่น้อย และเวลาในการทำวิจัยก็มีจำกัด จึงยังไม่สามารถจะทดลองดำเนินการได้จริง เพียงแต่ได้ประมวลข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นโครงการ และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจสอบพิจารณาและประเมินผล เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานอกโรงเรียน (non-formal education) เป็นการศึกษาแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะการศึกษานั้นจะจัดเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น เพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะ อย่างตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง "การศึกษานอกโรงเรียน" นี้ อาจใช้คำอื่นเรียกแทนได้ แต่มีความหมายเดียวกัน เช่นคำว่า การศึกษานอกระบบ โรงเรียน การศึกษานอกระบบ การศึกษานอกแบบ การศึกษาอรรูปนัย เป็นต้น

การศึกษาในโรงเรียน (formal education) เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ โดยมีโครงสร้างเป็นลำดับชั้น โดยแบ่งระยะเวลาเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษารวมทั้งการศึกษาทางวิชาการโดยทั่วไป โครงการวิชาเฉพาะต่างๆ และสถาบันสำหรับฝึกอบรมงานอาชีพและวิชาเทคนิค

การศึกษาแบบธรรมดาวิสัย (informal education) หมายถึงกระบวนการที่ไม่กำหนดแบบแผนหรือระบบของกระบวนการตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ให้ทัศนคติ ค่านิยม ทักษะ ความรู้ โดยอาศัยประสบการณ์จากชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม เช่น ทักษะในการประกอบอาชีพจากบิดา เป็นต้น

เทปโทรทัศน์ (Video Tape) หมายถึงแถบสารสังเคราะห์ที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็ก และสามารถบันทึกสัญญาณภาพและเสียงได้ โดยผ่านเครื่องบันทึกภาพหรือบันทึกโดยตรงจากเครื่องรับโทรทัศน์ แล้วสามารถนำมาเล่นกลับหรือถ่ายทอดเป็นภาพและเสียงคังเดิมด้วยระบบโทรทัศน์ออกมาทางเครื่องรับโทรทัศน์

หน่วยเคลื่อนที่ (Mobile Unit) หมายถึง หน่วยดำเนินการที่จะโยกย้ายไปสู่สถานที่ต่างๆ ทั่วๆ ไป เพื่อให้บริการในแต่ละที่ในระยะเวลาหนึ่ง

หน่วยเทปโทรทัศน์เคลื่อนที่ (Mobile Video Tape Unit) หมายถึง หน่วยเคลื่อนที่ที่จะนำเทปโทรทัศน์ไปเพื่อให้บริการทางความรู้ด้านต่างๆ แก่ประชาชนได้เลือกเปิด

ชมโคตามความสนใจ

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าแล้ว พบว่าการวิจัยที่เกี่ยวกับโครงการ เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งหน่วยเหบทุรทัศน์เคลื่อนที่เพื่อการศึกษาออกโรงเรียนนี้ ยังไม่มีผู้ใดเสนอแนะให้จัดตั้งขึ้นเลย เท่าที่มีปรากฏก็มักจะเป็นการเสนอแนะวิธีการบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ก็ยังมีงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในจุดบางจุด โดยเฉพาะด้วยวิธีและวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งที่ได้นำมาเสนอ

การวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. 2507 สักรินทร์ ปุญญฤทธิ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่องสถานีโทรทัศน์ จึงสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ ผลที่ได้จากการตั้งสถานีโทรทัศน์ทำให้เกิดผลโดยตรงและอ้อม ดังต่อไปนี้

1. เป็นการส่งเสริมงานด้านบันเทิง อุตกิจ และการศึกษาทางโทรทัศน์ให้พัฒนา
ยิ่งขึ้น
2. ยกระดับความรู้ของผู้ชมรายการให้สูงขึ้น โดยจัดรายการที่ให้ความรู้และเป็น
ประโยชน์
3. รายการที่ดีและมีคุณค่าจะบันทึกภาพส่งไปแลกเปลี่ยนกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ
ทั้งในและนอกประเทศ เป็นการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ
4. เป็นการส่งเสริมงานทางด้านเทคนิค ทำให้ช่างและคนงานของสถานีมีประ
สิทธิภาพและชำนาญงานด้านแสง เสียง และงานในการผลิตรายการโทรทัศน์

¹ สักรินทร์ ปุญญฤทธิ์, สถานีโทรทัศน์, วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507.

วสี รัตนวงศ์¹ ได้ทำการวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2514 ในเรื่อง "การเปรียบเทียบผล การสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิดีโอ เทปกับการสอนโดยไม่ใช้วิดีโอ เทป" ในระดับชั้น ป. ๕. ค้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทดสอบว่า แถบบันทึกโทรทัศน์จะเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยแก้ ปัญหาการขาดแคลนครูได้มากน้อยเพียงใด และ เพื่อเป็นการแนะนำให้รู้จักการใช้แถบบันทึก โทรทัศน์ และโทรทัศน์การสอน ผลการวิจัยมีดังนี้ การเรียนวิชาสังคมศึกษาทางโทรทัศน์กับ การเรียนในชั้นเรียนธรรมดา ซึ่งไม่ใช้โทรทัศน์ได้ผลไม่ต่างกัน แต่ในบางบทเรียน การเรียน ทางโทรทัศน์ได้ผลมากกว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า การเรียนวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้น ป. ๕. คอนต้น โดยทางโทรทัศน์จะ ได้ผลดีกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา ดังนั้น โทรทัศน์จึงเป็นอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ใช้แทนการสอนของครูได้

พ.ศ. 2516 พัทธนา เกียรติสมบูรณ์² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการศึกษา" การวิจัยนี้ วัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางการศึกษา ความต้องการ ปัญหา หรืออุปสรรค ตลอดจนแนวทางและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ในด้านการใช้ โทรทัศน์วงจรปิด เพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นประ โยชน์ต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันอื่นในการที่จะมีการพัฒนาในด้านการใช้โทรทัศน์วงจรปิด เข้ามาใช้ให้เป็นประ โยชน์ ต่อการศึกษา ในสถาบันอื่นๆ อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของอาจารย์อยู่ในระดับเห็นด้วยมากในเรื่อง โทรทัศน์มีคุณค่าต่อการศึกษา ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และกระตุ้นให้อาจารย์ใฝ่ใจ

¹วสี รัตนวงศ์, การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิดีโอ เทปกับ การสอนโดยไม่ใช้วิดีโอ เทป, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.

²พัธนา เกียรติสมบูรณ์, ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหงที่มีต่อการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการศึกษา, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนก วิชาสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

ในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะ และวิธีสอนเพิ่มเติม ส่วนนักศึกษาที่มีความเห็นว่าการเรียนทางโทรทัศน์ทำให้นักศึกษาเข้าเรียนพร้อมกันได้จำนวนมาก มีความเสมอภาคทางการเรียน มีความเป็นอิสระในเรื่องการเรียน และมีความรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้น ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า การเรียนการสอนทางโทรทัศน์ ควรมีการนำวัสดุอุปกรณ์การสอนอื่นๆ เข้ามาใช้ร่วมอย่างมีระบบ และควรมีการริเริ่มจัดทำบทเรียนเป็นรายการโทรทัศน์การศึกษาขึ้น

พ.ศ. 2516 สำนัพิมพ์ สักพณาเวช¹ เสนอโครงการจัดตั้ง "ศูนย์ผลิตรายการแห่งชาติ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมความรู้ รสนิยม ตลอดจนคุณค่าทางการศึกษาแก่ประชาชนและสังคม การจัดตั้งศูนย์เป็นโครงการที่จะต้องใช้จ่ายงบประมาณมาก และจะต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของทางราชการ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางด้านวิทยุและโทรทัศน์โดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่บริหารงานของศูนย์ฯ

ศูนย์ผลิตรายการแห่งชาติมีหลักการดำเนินงานคือ

1. ช่วยให้ประชาชนได้รับฟัง และชมรายการที่เป็นประโยชน์โดยแท้จริง ซึ่งมีทั้งรายการทางค่านับเงิน สาระความรู้ และข่าวสาร
2. ช่วยขจัดนักจัดรายการที่เห็นประโยชน์ส่วนตัว
3. เป็นการขจัดการครอบครองสถานีจากสปอนเซอร์ เพราะเมื่อรายการที่ผลิตเป็นรายการที่มีคุณค่า ผู้สนับสนุนรายการย่อมสนใจ โอกาสที่จะต่อรองกับผู้ผลิตรายการก็ย่อมมีมาก
4. เป็นสถานที่สำหรับนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาทางด้านนี้ เป็นการช่วยฝึกหัดได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน
5. นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ทางด้านเทคนิคได้มีโอกาสได้ใช้ความรู้อย่างเต็มที่
6. ช่วยให้นิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาทางด้านนี้ มีงานทำ

¹ สำนัพิมพ์ สักพณาเวช, "ทำอย่างไรรายการทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุจึงจะมีคุณค่า", หนังสืออนุสรณ์ 23 ตุลาคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

7. ช่วยยกระดับมาตรฐาน และสร้างคุณค่าอันสิ่งงามแก่สังคม

รายการที่ผลิตออกมาจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นรายการที่ช่วยส่งเสริมระดับความรู้ ความคิด และรสนิยมของผู้ชม
2. ใช้ภาษาท่าทางที่เข้าใจง่าย ออกเสียงสำเนียงถูกต้องชัดเจน
3. ไม่เป็นรายการที่ดูถูกภูมิปัญญาของผู้ชม
4. ไม่เป็นรายการที่นำเรื่องราวส่วนตัวมาอ้างอิง
5. เป็นรายการเพื่อกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง

ศูนย์ผลิตรายการแห่งชาติ¹

หน่วยงานที่จะทำหน้าที่ผลิตรายการประกอบการสอนนี้เรียกว่า "ศูนย์ผลิตรายการแห่งชาติ" สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ เป็นหน่วยงานอิสระที่มีนโยบายเป็นของตนเอง ทบวงฯ มีหน้าที่เพียงดูแลการทำงานของศูนย์ฯ เท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจที่จะไปก้าวก้าวยการจักรรายการของศูนย์ฯ ได้ ศูนย์ผลิตรายการแห่งชาติที่จะจัดตั้งขึ้น จะผลิตบทเรียนในรูปของรายการสดและ เทปโทรทัศน์ป้อนตามโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ

โอกาส ศรีสะเกษ² ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา โดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด" ใน พ.ศ. 2516 ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการเรียนโดยทั่วไปของกลุ่มทดลอง ซึ่งเรียนด้วยรายการโทรทัศน์ และกลุ่มควบคุมซึ่งเรียน

¹สายัณห์ สักพณาเวช, การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายงานประกอบวิชาการ ผลิตรายการโทรทัศน์เสนอสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

²โอกาส ศรีสะเกษ, การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

โดยอาจารย์สอนตามปกติ ไม่แตกต่างกัน แต่บทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ เรียงจากครูโดยตรงได้ผลดีกว่า ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บทเรียนที่จะสอนทางโทรทัศน์ควรทำบทเรียนมาตรฐาน บันทึกไว้ด้วยเทปบันทึกภาพ

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง" ของ เนาวรัตน์ แสงโชติโกกร ใน พ.ศ. 2517 ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์ของวิชาต่างๆ ของแต่ละคณะ แล้วบันทึกเทปไว้สอนต่อไป¹

ในปีเดียวกัน นิสิตสาขาประชาสัมพันธ์ ชั้นปีที่ 3 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เดินทางไปศึกษาสถานที่จังหวัดลำปาง ได้ทำการสำรวจทัศนคติของชาวลำปางต่อรายการวิทยุและโทรทัศน์ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยสุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลของจังหวัดลำปางจำนวน 164 คน ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้² คือ

1. รายการภาพยนตร์สารคดีโลกของสัตว์และ เมืองไทยขอบฟ้ากว้าง ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 55 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1 และ เป็นผู้หญิง
2. รายการข่าวคั่นทั่วโลก ผู้เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 51 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1 และ เป็นผู้หญิง
3. รายการอภิปรายประชาธิปไตยของศูนย์นิสิตนักศึกษา ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 44 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 2 และ เป็นผู้หญิง

¹ เนาวรัตน์ แสงโชติโกกร, ปัญหาการใช้โทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

² นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ทัศนคติของชาวลำปางต่อรายการวิทยุและโทรทัศน์", นิเทศสาร, 1 (กรกฎาคม, 2517), หน้า 20-31.

4. รายการภาพยนตร์สารคดีแผ่นดินทอง ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 42 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1 และเป็นผู้หญิง
5. รายการสารคดีเชิงข่าว ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 36 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1
6. รายการสรุปข่าววันอาทิตย์ ระหว่าง 10.00-10.30 น. ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 35 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการนี้ยังไม่ดี เป็นผู้ชาย และมีประมาณร้อยละ 1 เท่านั้น
7. รายการภาพยนตร์อุตสาหกรรม ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 35 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดี ไม่มีเลย
8. รายการหากินดินเหนียว ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 34 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 3
9. รายการข่าวท้องถิ่นและข่าวกีฬา ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 33 ส่วนผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ไม่ดีมีประมาณร้อยละ 2
10. รายการกล้วยไม้ ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 32 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 5
11. รายการภาพยนตร์สารคดี ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 30 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1
12. รายการภาพยนตร์สหรัฐอเมริกา ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 29 ไม่ดีมีประมาณร้อยละ 4 และเป็นผู้ชาย
13. รายการทีวีสัมพันธ์ ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 27 ไม่ดีมีประมาณร้อยละ 7
14. รายการภาพยนตร์สำนักนายก ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 21 ไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1 และเป็นผู้หญิง
15. รายการภาษาไทย ผู้ที่เห็นว่าเป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 17 ไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1

16. รายการสามกองทัพบก ผู้ที่เห็นว่ารายการนี้ที่มีประมาณร้อยละ 13 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวไม่ดี ไม่มีเลย

17. รายการภูมิศาสตร์ ผู้ที่เห็นว่า เป็นรายการที่ดีมีประมาณร้อยละ 12 ส่วนผู้ที่เห็นว่ารายการดังกล่าวยังไม่ดีมีประมาณร้อยละ 1 และเป็นผู้หญิง

"โครงการเสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" ซึ่ง มนต์ทิพย์ ดวงเด่น¹ ได้ทำขึ้นในปี 2517 มีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยขึ้น และเป็นการวัดความคิดเห็นของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับงานของสถานีโทรทัศน์ และโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่อการจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์แห่งนี้สำหรับการศึกษาของประเทศไทย

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัยนั้นได้ทำขึ้นดังนี้

1. ทำการค้นคว้าศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ทั้งต่างประเทศและในประเทศ เกี่ยวกับงานของสถานีโทรทัศน์ทั่วไป โทรทัศน์ศึกษา โครงการจัดตั้งศูนย์ หรือสถานีโทรทัศน์การศึกษา พร้อมทั้งการจัดระบบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

2. ศึกษาสำรวจ สัมภาษณ์ วิธีการ ดำเนินงาน การบริหารงานของหน่วยงานต่างๆ ที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้คือ ทบวงมหาวิทยาลัย สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 สถานีโทรทัศน์ องหทัยช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาระดับอุดมศึกษา

¹มนต์ทิพย์ ดวงเด่น, "โครงการเสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

3. นำข้อมูลเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ ที่ได้รับจากศึกษาสำรวจ และการค้นคว้า นำมาเขียนเป็นโครงการเสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยฉบับย่อขึ้น

4. นำเสนอโครงการเสนอแนะฉบับย่อ พร้อมทั้งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอแนะ โครงการนี้ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานของโครงการ จำนวน 50 ท่าน เพื่อพิจารณาโครงการแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำและข้อแก้ไขปรับปรุงโครงการให้เหมาะสม

5. พิจารณาปรับปรุงโครงการตามข้อเสนอแนะ เพื่อสรุปเป็นโครงการเสนอแนะฉบับสมบูรณ์ขึ้น

สำหรับผลของการวิจัยทำให้ทราบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออยู่ในวงการของการศึกษา งานโทรทัศน์การศึกษา และโทรทัศน์ทั่วไป มีความเห็นสอดคล้องกับโครงการเสนอแนะ เห็นด้วยว่าสมควรที่จะมีการดำเนินงานจัดตั้งโทรทัศน์การศึกษาอย่างจริงจังขึ้นในประเทศไทย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์โทรทัศน์การศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นศูนย์ที่ผลิตรายการสำหรับการศึกษาระดับต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของชาติอย่างแท้จริง การจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัย นับเป็นการเริ่มต้นที่เหมาะสมของการจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษาแห่งชาติขึ้น

ท้ายที่สุดได้เสนอแนะไว้ว่า โครงการเสนอแนะฯ นี้เป็นโครงการแบบอย่างการเตรียมงานจัดตั้งศูนย์โทรทัศน์การศึกษา การจัดตั้งเพื่อปฏิบัติงานจริงจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม เศรษฐกิจ การขยายตัวทางการศึกษา ความรู้ และวิชาการต่างๆ พร้อมทั้งการขยายตัวของเทคโนโลยีทางการศึกษาในช่วงระยะเวลาของการปฏิบัติงานตามโครงการด้วย

ในปี 2518 สุนันทา เสียงแจ้ว¹ ได้ทำการวิจัยขึ้น และสามารถสรุปผลการวิจัย

¹ สุนันทา เสียงแจ้ว, "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคใต้", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ไต่ถามนี้ คือ

1. ประชาชนในภาคใต้มีความต้องการรายการโทรทัศน์ที่ให้สาระประโยชน์ต่อการศึกษาในปัจจุบันมาก รายการที่ประชาชนสนใจมากที่สุดได้แก่รายการข่าวในประเทศ และรายการอื่นๆ ตามลำดับดังนี้ คือ รายการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ รายการข่าวต่างประเทศ รายการเพลง คนตรี และศิลปะอื่นๆ เวลาที่ประชาชนต้องการชมรายการโทรทัศน์คือ เวลา 18.00 น. ถึง 22.00 น. และช่วงเวลาความยาวของรายการที่ประชาชนของคือ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการชมโทรทัศน์คือ ให้ความรู้ค่าต่างๆ มากที่สุด รายการเกี่ยวกับอาชีพที่ประชาชนต้องการ คือรายการเกี่ยวกับการแนะนำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ปัญหาที่ประชาชนได้รับจากการชมโทรทัศน์คือ รายการโทรทัศน์ที่ประชาชนสนใจจัดศึกษาเกินไป และไม่ตรงกับเวลาว่างของประชาชน

2. การจัดรายการของสถานีโทรทัศน์ ปรากฏว่ารายการโทรทัศน์ที่ทางสถานีจัดมากที่สุด คือ รายการภาพยนตร์ รายการละคร รายการมวย และรายการข่าวในประเทศ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการรายการของประชาชนกับรายการที่ทางสถานีโทรทัศน์จัด ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

ส่วนความต้องการรายการโทรทัศน์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประชาชนมีอย่างไรบ้างนั้น ไพบูลย์ ลิมมณี¹ ได้ทำการวิจัยไว้ในปี 2518 และสามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องการรายการสารคดีความรู้เฉลี่ย 3.63 ข่าวเฉลี่ย 3.63 รายการบันเทิงมีค่าเฉลี่ย 3.57 แสดงว่ารายการทั้งสามนี้ประชาชนมีความต้องการมาก

¹ ไพบูลย์ ลิมมณี, "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

2. ประชาชนให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระและเวลาของรายการ วิธีการโฆษณา และการพูดของโฆษก

3. สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 (ขอนแก่น) ออกอากาศรายการต่างๆ ตามลำดับมากน้อยดังนี้ รายการบันเทิงร้อยละ 65.70 รายการข่าวร้อยละ 19.44 และรายการความรู้หรือสารคดีร้อยละ 14.86

4. ถ้าสัมพันธ์ระหว่างปริมาณความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชน กับค่าร้อยละของรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศ มีความสัมพันธ์กันน้อยมากจนอาจถือได้ว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรจัดตั้งสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน หรือใช้สถานีโทรทัศน์ทางการค้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือสถาบันที่ใช้โทรทัศน์เพื่อการสอนให้เป็นประโยชน์ในการจัดรายการเพื่อการศึกษา รัฐบาลควรเป็นศูนย์กลางในการอบรมเจ้าหน้าที่และการผลิตรายการ ทางด้านสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 (ขอนแก่น) ควรสำรวจความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจัดรายการสนองความต้องการนั้น ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสานงานร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ให้มีความรู้ ทักษะยิ่งขึ้น และควรถ่ายทอดรายการที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนจากสถานีโทรทัศน์ส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมได้รับประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ให้มากที่สุด

ในปีเดียวกัน นิรุค สุพรรณชาติ¹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคเหนือ" ทำให้ได้ผลการวิจัยดังนี้ คือ

¹นิรุค สุพรรณชาติ, "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาคเหนือ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาสังคมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

1. รายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 (ลำปาง) ออกอากาศรายการมากน้อยตามลำดับดังนี้ รายการบันเทิงร้อยละ 68.13 รายการข่าวร้อยละ 18.24 และรายการความรู้หรือสารคดีมีเพียงร้อยละ 13.63

2. ความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชนในภาคเหนือ ประชาชนมีความต้องการ และมีความคิดเห็นต่อรายการโทรทัศน์ คือ

2.1 รายการข่าว ประชาชนต้องการรายการข่าวในประเทศมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือรายการข่าวต่างประเทศ

2.2 รายการความรู้หรือสารคดี ประชาชนต้องการรายการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือรายการสารคดีและท่องเที่ยว

2.3 รายการบันเทิง ประชาชนต้องการรายการภาพยนตร์มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือรายการพิเศษในโอกาสต่างๆ

2.4 รายการเกี่ยวกับอาชีพ ประชาชนต้องการรายการเกี่ยวกับการแนะนำอุตสาหกรรมในครัวเรือนมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือรายการเกี่ยวกับอาชีพช่างฝีมือ

2.5 รายการเกี่ยวกับท้องถิ่น ประชาชนต้องการรายการความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือรายการข่าวเกี่ยวกับท้องถิ่น

2.6 ในด้านเนื้อหาของรายการ ประชาชนต้องการเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ ความรู้ต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือรายการที่มีเนื้อหาที่ส่งเสริมศีลธรรมจารีตประเพณี ตลอดจนสอดแทรกกคิธรรมและข้อคิดในทางสร้างสรรค์ต่างๆ

2.7 สำหรับเวลาที่ออกรายการที่ชอบมากที่สุด ประชาชนต้องการให้ออกรายการทุกวันในช่วงเวลา 18.00 - 20.00 น. ความยาวของรายการประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศกับปริมาณความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชนในภาคเหนือไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ปริมาณความยาวและ/หรือความดีของรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศบางรายการมีน้อย แต่ความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชนต่อรายการนั้นๆ มีมาก ในทางตรงข้ามปริมาณความยาว และ/หรือความดีของรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศบางรายการมีมาก แต่ความต้องการรายการโทรทัศน์ของประชาชนต่อรายการนั้นๆ มีน้อย

ฉัตรชัย ยังพลชัย¹ ได้ทำการวิจัยในปี 2519 ค้วยเรื่องว่า "รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะสำรวจค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รูปแบบของรายการที่มีคุณภาพ สักส่วนของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เมื่อเทียบกับรายการอื่นๆ ไป รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจ ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับจากรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

หลังจากการวิจัยสำเร็จลง ทำให้ได้ผลการวิจัยดังนี้

จากการสัมภาษณ์

1. การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ควรจะต้องมีงบประมาณค่าใช้จ่ายให้มากกว่านี้
2. การใช้เทปโทรทัศน์ เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการผลิต
3. ลักษณะของรายการ ควรจัดในรูปละคร ภาพยนตร์ และควรมีการสาธิตประกอบการอธิบายบ้าง
4. จำนวนรายการที่มีในปัจจุบันยังน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายการอื่นๆ

จากแบบสอบถาม

1. ช่วงเวลาในการชมรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ คือ เวลา 18.00 - 21.00 น.
2. กลุ่มประชากรมีความสนใจมากในการที่จะเลือกชมรายการที่ให้ความรู้ และมีประโยชน์ รายการที่นิยมมากที่สุด คือ รายการที่ให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และเป็นการพักผ่อนด้วย

¹ฉัตรชัย ยังพลชัย, รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในกรุงเทพมหานคร, วิทยา
นิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2519.

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะให้มีการสำรวจความต้องการของประชาชนในการชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทั้งกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดให้มากขึ้น และข้อมูลเหล่านั้นควรจะได้นำมาประกอบการพิจารณาในการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. ควรตั้งศูนย์ผลิตรายการขึ้นโดยตรงในกรุงเทพมหานคร แล้วทำรายการศึกษาโดยบันทึกลงเทปโทรทัศน์ ส่งรายการออกไปแพร่ภาพออกอากาศทั้งสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครและสถานีโทรทัศน์ต่างจังหวัด ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการได้มาก และยังทำให้ผู้ชมที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสชมรายการที่มีคุณภาพเท่ากับประชาชนในเมืองหลวงด้วย

ปี 2521 โรจน์ คำพาทย์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการศึกษานอกโรงเรียนของเยาวชน" โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบปริมาณของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ที่จัดขึ้นทางสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนสำรวจความคิดเห็น ความสนใจ และความต้องการของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในสถานการศึกษานอกโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้เขาได้ให้ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารในคณะรัฐบาล คือ

1. ควรกำหนดนโยบายที่แน่นอนในการใช้โทรทัศน์เป็นสื่อสารมวลชน สำหรับการศึกษานอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง

2. ควรจัดตั้งคณะกรรมการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระดับชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในระยะยาว ควบคุมรายการ ควบคุมการออกอากาศ ตลอดจนการจัดสรรเวลาของสถานีโทรทัศน์ เพื่อให้โทรทัศน์ทำหน้าที่เป็นสื่อการศึกษานอกโรงเรียนอย่างได้ผลที่

¹โรจน์ คำพาทย์, ความต้องการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษานอกโรงเรียนของเยาวชน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาสื่อสารมวลชนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

3. ควรพิจารณาคำหนดสถานีโทรทัศน์สถานีใดสถานีหนึ่งที่เป็นของรัฐบาล ให้เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลพึงจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานให้เพียงพอ

4. ควรพิจารณาคัดสรรภาณิวัดศุอุปกรณสำหรับผลิตรายการโทรทัศน์บางอย่าง เช่น ฟิล์มภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ และอุปกรณ์โทรทัศน์บางอย่าง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถผลิตรายการที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

5. ควรมีการจัดประกวดรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีความรู้ และรายการเด็กขึ้นเป็นประจำ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานีโทรทัศน์

1. ควรจัดสรรเวลาออกอากาศสำหรับรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดี ความรู้ และการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น

2. การจัดเวลาสำหรับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้ใหญ่ และสถานีโทรทัศน์ควรร่วมมือประสานงานกันในการกำหนดช่วงเวลา การเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เช่น จัดเวลาออกอากาศไม่ให้ตรงกัน รวมทั้งประสานงานกับผู้ผลิตรายการอื่นๆ ที่ผลิตรายการให้กับสถานี

3. สถานีโทรทัศน์ควรลดอัตราค่าเช่าเวลาของสถานี ทั้งรายการสัปดาห์และรายการบันทึกเทป สำหรับรายการประเภทสารคดี ความรู้ และการศึกษา หรือไม่คิดค่าเช่าเวลา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้โทรทัศน์เป็นสื่อการเรียนนอกโรงเรียนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อผู้ผลิตรายการ

1. ควรผลิตรายการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ รายการถามปัญหา และตอบปัญหาเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของเยาวชน

2. ควรปรับปรุงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในค่านี้อาหาระของรายการ ตลอดจนพิจารณาเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัยและสภาพของผู้ชมรายการ

3. ควรมีความประณีตในการเตรียมรายการ และหาข้อมูลสำหรับผลิตรายการ จากหลายๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพดี
4. ควรพิจารณาผลิตรายการที่สอดคล้องกับหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้จากในโรงเรียน และเป็นการให้ความรู้นอกโรงเรียนแก่เยาวชนด้วย
5. ควรทำการวิจัยและประเมินผลรายการโทรทัศน์ต่างๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

การวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ค.ศ. 1952 เอ็ม กอร์คอน¹ แห่งอังกฤษ ได้ทำการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ โทรทัศน์ และครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงผลทางด้านจิตวิทยาของรายการโทรทัศน์ ที่มีต่อชีวิตครอบครัว โดยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1952 ถึงเดือน สิงหาคม ค.ศ. 1953 เป็นเวลาทั้งหมด 9-10 เดือน โดยส่งแบบสอบถามทั้งหมด 1,000 ชุด ไปยังโรงเรียนบางแห่งในเมือง โคเวนทรี เพื่อจะให้นักเรียนนำแบบสอบถามเหล่านี้ไป ยังผู้ปกครอง และให้บิดาของนักเรียนเป็นผู้กรอกแบบสอบถามนั้น

ผลของการวิจัยพบว่า โทรทัศน์ช่วยให้สมาชิกอยู่ติดบ้าน และช่วยให้สมาชิกในครอบครัวต่างๆ สร้างความสนใจและรสนิยมของตนเองขึ้นใหม่ นอกจากนั้นรายการโทรทัศน์ยัง ช่วยเพิ่มความบันเทิงในชีวิตครอบครัว และให้เห็นพฤติกรรมบางอย่างที่กำลังจะสูญหายไปให้ คงอยู่

ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า ถ้าผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สามารถจะผลิตรายการการศึกษา และเพื่อความบันเทิงให้สมดุลย์กันได้แล้ว โทรทัศน์จะเป็นสื่อกลางที่มีคุณค่าต่อการศึกษา ของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

¹J.A. Harrison (ed.), European Research in Audio Visual Aids:
Part II Abstracts (London: Wizhtman & Co. Ltd, 1966), pp. 108-109.

ในปี ค.ศ. 1955 อาร์ หลุยส์ และ เจ โรวาน¹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์ และการตั้งกลุ่มผู้ชมในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาว่าโทรทัศน์สามารถช่วยในด้านพัฒนาชนบทได้หรือไม่เพียงใด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นชุด มีเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและการศึกษาทางบ้านสังคม ออกอากาศเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ในชนบท หลังจากนั้นได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้เรียน

ผลของการวิจัยพบว่า

1. รายการโทรทัศน์สำหรับผู้ใหญ่ในชนบทสามารถจะ เปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนได้
2. รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นมาสมควร เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายการหรือผู้สอนได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้เรียน เพื่อปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

และในปี ค.ศ. 1956 คร. เบลสัน² ได้วิจัยเรื่อง ผลของโทรทัศน์ต่อ ความสนใจและความศึกริเริ่มของผู้ชมผู้ใหญ่ในมหานครลอนดอน โดยมีวัตถุประสงค์ของการ วิเคราะห์ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาว่าโทรทัศน์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าโทรทัศน์ช่วยสร้าง ความศึกริเริ่มของผู้ชมหรือไม่

คร. เบลสัน ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อส่งไปยังประชาชนในตัวเมืองลอนดอน และให้เวลาในการกรอกแบบสอบถามเป็นเวลา 1 สัปดาห์

¹R. Louis, and J. Rovon, "Television and Tele-clubs in Rural Communities", Reports and Papers on Mass Communication (Paris: UNESCO, 1955).

²W.A. Belson, "Effects of Television on the Interests and Initiative of Adult Viewers in Greater London", British Journal of Psychology (United Kingdom; 1959), pp. 145-158.

ผลของการวิจัยพบว่า

1. โทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้
2. โทรทัศน์สามารถสร้างความคิดริเริ่มในตัวผู้ชมให้สูงขึ้นได้

และในปีเดียวกันนี้ เจ. คูมาเซอร์ตีเออร์¹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อผู้ชมในชนบท เพื่อจะศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อประชาชน และได้ทำการวิจัยใน 15 หมู่บ้านที่ได้เลือกสรรแล้ว เมื่อชมโทรทัศน์แล้วก็ได้ส่งแบบสอบถามไปเพื่อให้ผู้ชมกรอก

ผลของการวิจัย

1. โทรทัศน์สามารถให้การศึกษากับประชาชนในชนบทได้ดี
2. กิจกรรมหลังรับชมของกลุ่มประชาชนจะช่วยให้ผู้ชมสามารถแสดงออกได้อย่างกว้างขวางและตามความพอใจ
3. ทักษะคติของผู้ชมเปลี่ยนแปลงไป

และในปีเดียวกันนี้ เจ. คูมาเซอร์ตีเออร์ ได้ร่วมมือกับ ปี. ซิลแวน² ทำการวิจัยเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ถ่ายจากรายการโทรทัศน์ไปใช้ในการให้การศึกษากับผู้ใหญ่ เพื่อศึกษาถึงการนำเอาโทรทัศน์ไปสอนในแหล่งที่ปกติไม่มีโทรทัศน์ดู โดยผลิตรายการโทรทัศน์ขึ้นเป็นชุดและนำไปสอนยังหมู่บ้านทดลอง 30 หมู่บ้าน จะมีกิจกรรมทั้งก่อนและหลังรับชม คือมีการนำและสรุปพร้อมทั้งอภิปรายกลุ่มเมื่อจบรายการแล้ว การตอบสนองทั้งที่เป็นความคิดเห็นของแต่ละคนและความรู้ในเนื้อหาสาระทั่วไปจะถูกบันทึกเอาไว้เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ

¹J. Dumazedier, "The Impact of Television Programs on Rural Audiences", Press, Film and Radio in the World Today, (Paris: UNESCO, 1956).

²J. Dumazedier & B. Sylwan, "Experiment in Using Kinescopes for Adult Audiences", Reports and Papers on Mass Communication, (Paris: UNESCO, 1956).

สรุปผลของการวิจัยไคตั้งนี้คือ

1. ความร่วมมือของผู้ชมไม่มีความแตกต่างระหว่างการใช้โทรทัศน์กับการใช้ภาพยนตร์ประกอบการสอน
2. โทรทัศน์สามารถสร้างทัศนคติให้แก่ผู้ชมได้
3. โทรทัศน์สามารถกระตุ้นให้ผู้ผลิตรายการและนักการศึกษาฝ่ายชนบทไทยมีความร่วมมือกันดีขึ้น

นายพอล บลาชาร์ค¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสัมมนาเกี่ยวกับโทรทัศน์" ขึ้นในปี 1959 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. ทราบผลการสอบของนักเรียนด้วยตนเองทางโทรทัศน์
2. คุณผลของความสำเร็จจากการเรียนเองทางโทรทัศน์
3. ศึกษาพื้นฐานการศึกษาของนักเรียน
4. ปัญหาต่างๆ ที่มีผลต่อผู้เรียนทางโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยโทรทัศน์ 47 คน จาก 4 มลรัฐ และจากรัฐอื่นๆ อีก สรุปผลของการวิจัยได้ว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยโทรทัศน์สอบตกเป็นส่วนน้อย
2. พื้นฐานการศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยตนเองไม่แพ้ผู้ที่เรียนในห้องเรียน
3. ผู้ที่เรียนด้วยโทรทัศน์ได้รับผลสำเร็จในการเรียน
4. ค่าเล่าเรียนมีน้อยเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนด้วยโทรทัศน์

ปี 1962 วิลเบอร์ แชรรมป์ (Wilbur Schramm) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับผลของการใช้โทรทัศน์เพื่อการสอนว่า ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมวิทยา การใช้โทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับ

¹Paul Blaushard, "Television", A.V. Communication Review, (January-February, 1961), pp. 40-41.

การสาธิต การทดลองเพื่อให้เห็นจริงจัง ใ้ผลกลุ่มค่า และดีกว่าการสอนโดยการบรรยายหรืออภิปรายเพียงอย่างเดียว¹

และในปีเดียวกันนั้นเอง ได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาการไม่รู้หนังสือโดยใช้โทรทัศน์² พบว่า 700 ล้านคนของจำนวนหญิงและชาย ที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี อ่านหนังสือไม่ออก บางประเทศความไม่รู้หนังสือสูงถึงร้อยละ 90 และส่วนมากเพศหญิงแทบจะไม่ได้รับการศึกษาเลย และการที่จะให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก เพราะมีปัญหามากมาย เช่น ด้านสังคมจะต้องให้การศึกษาทางอ้อมแก่ประชาชนเสียก่อน ว่าการรู้หนังสือเป็นสิ่งจำเป็นไม่ใช่เฉพาะเด็กนักเรียนเท่านั้น แต่จำเป็นสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่เคยเข้าโรงเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาในด้านระยะเวลาที่สั้นเกินไปสำหรับจะดำเนินงานด้านการเงิน ดังนั้น จากการสำรวจจึงพบว่าสิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ก็คือการสอนด้วยโทรทัศน์ เพราะจะทำให้การสอนได้ผล ถึงแม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งแก้ปัญหาได้ด้วยการหาผู้อุปถัมภ์รายการ นอกจากนี้ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องพลาดรายการสอนไปก็อาจนำมาศึกษาตามลำพังได้ด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1966 ชาร์ล โอ. นีดธ์ (Charles O. Neidth) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทปบันทึกภาพทำการสอนทักษะการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สรุปผลการวิจัยได้ว่า การสอนโดยใช้รายการโทรทัศน์ซึ่งบันทึกไว้ด้วยเทปบันทึกภาพมีความเหมาะสมมาก เพราะได้รับความสนใจ และช่วยพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี เวลาที่ใช้เสนอรายการไม่มีผลต่อการเรียนการสอน ถ้ารายการที่เสนอมีคุณค่าและน่าสนใจ³

¹James W. Brown, Richard B. Lewis and Fred F. Harclerod, A.V. Instructional: Media and Methods. 4th ed. (New York: McGraw-Hill Inc., 1973).

²J. Keith Tyler, "Combating Illiteracy with Television", A.V. Communication Review, (Vol. 13, No. 3, Department of Audio Visual Instruction of NEA., Fall, 1965).

³Charles O. Neidth, "Use of Videotaped Instructional Television for Teaching Study Skills in a University Setting", A.V. Communication Review, Vol. 15, No. 3, 1967, p. 469.

ในปีเดียวกัน เควิส เอช.โรเบิร์ต และ จอห์นสัน เอฟ.แครก¹ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการเรียนของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยทางโทรทัศน์ และการเรียนที่ใช้วิธีการสอนโดยตรงจากครูในชั้นเรียน จากบทเรียนเดียวกัน ซึ่งสรุปผลการศึกษาค้นคว้านี้ ทักษะของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันในด้านความสนใจ และการตั้งใจต่อบทเรียน ผลการเรียนของผู้เรียนทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างจากผู้เรียนโดยตรงจากครูในชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนทางโทรทัศน์มีความต้องการที่จะพบผู้สอนเพื่อที่จะถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้เรียนจากครูในชั้นเรียนโดยตรง

ในปี 1968 คาร์ลตัน คัลลิว. เอช.อีริกสัน² ได้เสนอโครงการเกี่ยวกับ "การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก" เพื่อผลิตรายการสอนแบบเป็นทีม หรือจัดตามความประสงค์ของโรงเรียน และระดับชั้นเรียนต่างๆ ซึ่งรายการสอนเหล่านี้สามารถที่จะนำเสนอทั้งในทางการบินเทปโทรทัศน์ไว้ และรายการแสดงสดซึ่งประกอบด้วยภาพยนตร์ สไลด์ อุปกรณ์การสอนอื่นประกอบด้วย

ปี 1970 ทรัสเซล³ ได้ทำการวิจัยขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะหาข้อยุติว่า การใช้เทคนิคในการผลิตเทปโทรทัศน์ที่แตกต่างกันจะมีผลอย่างสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องข้อเท็จจริงทางสังคมวิทยาในส่วนของเกี่ยวข้องกับชาวอเมริกันพื้นเมือง สำหรับ

¹Robert H. Davis and John F. Craig, "Evaluation of Regular Classroom Lectures Distributed by C.C. T.V. to Campus and Dormitory" A.V. Communication Review, Vol. 14, No. 4 Winter 1966.

²Erickson W.H. Carlton, "Implementation of Television Services" Administering Instructional Media Programs, 4ed, Macmillan Company, Canada, 1970.

³William Martin Trussell, "The Effect of Selected Video-Tape Production Techniques on the Learning of Sociology by College Juniors and Seniors," Dissertation Abstracts International, (1970) Vol. 30, No. 11. P. 7138 A.

ผลของการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองทั้ง 4 และยังไม่พบอีกว่าจากการเปรียบเทียบเบื้องต้นก็ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เช่นกัน

ปี 1973 แฮร์รี่ เคนท์ มัวร์¹ ได้ดำเนินการทดลองการสอนแบบโปรแกรม โดยใช้ เทปโทรทัศน์ซึ่งบทเรียนมี 2 ชุด แต่ละชุดมีชั้นในการเรียนแตกต่างกันไปเป็น 4 แบบ

1. แบบเรียนเร็ว ดำเนินการสอนด้วยการบรรยายไปตามปรกติ อนุญาตให้ผู้เรียนมีโอกาสพอที่จะตอบคำถามในระหว่างที่ทบทวน โดยไม่ต้องหยุดเทปโทรทัศน์

2. แบบเรียนช้า ดำเนินการสอนเช่นแบบที่ 1 แต่ใช้เวลาเกือบเป็น 2 เท่าของแบบหนึ่ง ในระหว่างเรียนจะมีการหยุดเพื่อตอบคำถามและฟังเฉลยคำตอบ

3. แบบเรียนปานกลาง ในระหว่างการเรียนจะมีการแสดงหรืออธิบายเป็นระยะๆ

4. เช่นเดียวกับแบบที่ 3 แต่แทนที่จะเป็นการอธิบายกลับเป็นการถามปัญหา

ผลของการวิจัยปรากฏว่าแบบที่ 2 ดีกว่าแบบที่ 1 แต่แบบที่ 3 และที่ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

เอ็ดดี้ หลุย ดีลอง² ได้ทำการวิจัยขึ้นในปี 1975 โดยมุ่งจะศึกษาแนวโน้มการใช้ประโยชน์โทรทัศน์ในโรงเรียนชุมชน มลรัฐเท็กซัส การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับคำถามใหญ่ๆ 2 ประการ คือ

¹Harry Kent Moore, "A Study in Programmed Instruction Using The Medium of Video Tape," Dissertation Abstracts International, (1973) Vol.34, No. 2.

²Eddie Louie Delong, "Future Utilization of Television in Texas Public in Schools," Dissertation Abstracts International, (1976) Vol.36, No. 11, P 7136-A.

1. แผนงานการใช้ประโยชน์โทรทัศน์เพื่อการศึกษาระหว่างนักศึกษามลรัฐ
เท็กซัส กับนักศึกษามลรัฐอื่นๆ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

2. อะไรเป็นแนวโน้มของการใช้โทรทัศน์ในโรงเรียนชุมชนมลรัฐเท็กซัส และเมื่อ
ไรแนวโน้มนี้จะเกิดขึ้นอย่างเด่นชัด

บทสรุปของการวิจัยนี้เสนอไว้ว่า

1. แผนงานสำหรับการใช้ประโยชน์โทรทัศน์ในโรงเรียนชุมชนมลรัฐเท็กซัสนั้น มี
ความสำคัญอย่างเดียวกัน และนำไปใช้กับโรงเรียนในมลรัฐอื่นๆ ได้

2. การทำนายแนวโน้มทั้งหมดสำหรับการใช้โทรทัศน์ในโรงเรียนชุมชน คาดว่าเกิด
ในปี 1980-1985

3. แนวโน้มการใช้โทรทัศน์ดังต่อไปนี้ดูเหมือนว่าจะ เดินในทาง

3.1 การสอนรายบุคคล และการสอนเป็นกลุ่มเล็ก

3.2 จัดหารายการบริการสำหรับคณะ สมาชิกโรงเรียน

3.3 บันทึกรายการและเล่น (ฉาย) ให้นักเรียนดูถึงผลความก้าวหน้าของตน
เอง

3.4 จัดหาหลักสูตรสำหรับเงินเชื่อ

3.5 ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณะทราบถึงรายการของโรงเรียน

3.6 จัดหารายการ เทปโทรทัศน์ตลอดจนศูนย์บริการการศึกษา

4. โรงเรียนชุมชนจะกระทำต่อเนื่องในการใช้ระบบต่างๆ สำหรับส่งรายการ
โทรทัศน์